

מים זכים

דורשי רשומות אמרו 'אין מים אלא תורה'
שנאמר 'הווי כל צמא לכו למים' (ב"ק פב.)

פרשת תרומה

התורה לכתוב שהלולאות יהיו מקבילות זו לזו, והרי זה פשיטא שאם רוצים לחבר את היריעות, הלולאות צריכות להיות מקבילות זו לזו, ומאי קמ"ל בזה.

וביאר בזה הגאון הנ"ל זצ"ל, דאין הכי נמי דזה ברור שבכל אופן היו עושים את הלולאות כמוונות זו לזו, אכן עתה שנכתב הדבר בתורה הרי זה נהפך למצוה בפני עצמה, (והיינו שכעת נכתב בתורה שיש 'דין' שהלולאות יהיו מקבילות זו לזו), וכיון שרצה הקב"ה לזכות את ישראל במצוות לכן הדבר נכתב מפורש בתורה, בכדי שיקבלו שכר נוסף על קיום הדין של 'מקבילות הלולאות'.

וכמו שמצינו בפרשת לך לך (יב, א), שאמר הקב"ה לאברהם אבינו, 'לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך', ופירש רש"י (שם) 'לא גילה לו הארץ מייד, כדי לחבבה בעיניו, ולתת לו שכר על כל דיבור ודיבור', - וכן מצינו בעקידת יצחק (כב, ב), שאמר הקב"ה לאברהם 'קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק', ופירש רש"י (שם) 'ולמה לא גילה לו מתחילה... וליתן לו שכר על כל דיבור ודיבור עי"ש, - וי"ל דה"ה נמי הכא שכתבה התורה במפורש 'מקבילות הלולאות אשה אֶל אַחֲתָהּ', בכדי לתת לבנ"י שכר על כל דיבור ודיבור, עד כאן דבריו עי"ש.

- ג -

ומעתה לפי"ז שוב צ"ב במעשה עם הרב מבריסק הנ"ל, דהנה איתא בקידושין (ל:): דהשווה הכתוב כבוד אב ואם לכבוד המקום עי"ש, וא"כ שוב צ"ב מדוע הרב מבריסק לא רצה לצוות את ביתו מלכתחילה במשפט אחד ולומר לה: 'אני מבקש ממך שלושה דברים, - דבר ראשון, תביאי כוסות תה, - דבר שני, תשימי אח"כ את הסוכר בכוסות, - דבר שלישי, תערבבי אח"כ את הסוכר'.

והרי גם אילו הוא הי' מצווה אותה את כל זה במשפט אחד, לכאוי היא הייתה מקיימת בכל התהליך של הכנת כוסות התה שלוש מצוות של כיבוד אב, והייתה מקבלת שכר על הקיום של כל דיבור ודיבור מדברי אביה, - דהרי לכאוי כמו שהקב"ה נתן שכר על הקיום של כל דיבור ודיבור שלו, כמו"כ הקב"ה יתן שכר על הקיום של כל דיבור ודיבור במצות כיבוד אב, דהא השווה הכתוב כבוד אב ואם לכבוד המקום.

וא"כ לפי"ז שוב צ"ב, מדוע הוצרך הרב מבריסק לחלק את הדברים לשלושה ציוויים נפרדים, והרי בכדי לזכות אותה בג' מצוות של כיבוד אב, די הי' בזה שיאמר לה מלכתחילה שהוא מבקש ממנה שלושה דברים וכו"ל.

חֲמִשִּׁים לֵלֶאֱת תַּעֲשֶׂה בְּיָרִיעָה הָאֶחָת וְחֲמִשִּׁים לֵלֶאֱת תַּעֲשֶׂה בְּקִצָּה הַיָּרִיעָה אֲשֶׁר בַּמַּחְבֶּרֶת הַשְּׁנִיָּת מִקְבִּילַת הַלֵּלֶאֱת אִשָּׁה אֶל אַחֲתָהּ: (כו, ה).

מִן הַגְּרָא"מ שֶׁךְ זצ"ל סִיפֵר: פֶּעַם יִשְׁבְּתִי אֶצֶל מִן הַרְבַּ מְבָרִיֶּסֶק זצ"ל וְשׁוּחַחְנִי בְּדַבְרֵי תוֹרָה, - וְהִנֵּה הַרְבַּ מְבָרִיֶּסֶק קָרָא לְבִיתוֹ וְאָמַר לָהּ: 'רְבִקָּה הַבִּיאִי כוֹס תֵּה', - הַבֵּת הַגִּישָׁה שְׁתֵּי כוֹסוֹת תֵּה עִם קַעֲרַת סוּכָר, וַיֵּצֵאָה מִן הַחֹדֶר.

וְאִזּוּ הַרְבַּ מְבָרִיֶּסֶק חִזַּר וְקָרָא לָהּ: 'שִׁימִי אֶת הַסוּכָר בְּכוֹס', - שְׁמָה הַבֵּת אֶת הַסוּכָר בְּכוֹסוֹת וַיֵּצֵאָה מִן הַחֹדֶר, - עֲבַר רִגַע וְשׁוּב קָרָא לָהּ אַבִּיָּה, וְאָמַר לָהּ לַעֲרַבְבֵי אֶת הַסוּכָר בְּתֵה.

וְהַמְשִׁיד הַגְּרָא"מ שֶׁךְ זצ"ל לִסְפֵר: כַּאֲן כָּבֵר לֹא יוֹכֵלֵתִי לַעֲצוֹר בְּעַצְמִי, וְשִׁאלֵתִי אֶת רַבִּינוֹ כְּתַלְמִיד הַדָּן לִפְנֵי רַבּוֹ, לְמָה מְטַרִיחַ רַבִּינוֹ אֶת הַבֵּת כֹּל כֵּךְ? - וְהַרְבַּ מְבָרִיֶּסֶק עָנָה לִי: כִּיבּוּד אֲבִיז גָּאָר נִיט? אִיךְ וְוִיל אִיְהֵר מִזְכָּה זֵינן! - וְכִי כִיבּוּד אֲבִיז זֶה כְּלוּם? רְצוֹנִי לְזַכּוֹת אוֹתָהּ בַּמְצוּה! - ('בַּמְחִיצָתִים' ח"א עמ' 238).

וַיֵּשׁ לַפְּלַפֵּל טוֹבָא בּוֹזָה, וְכַדְלֵהֶן.

- א -

דְּהַנָּה לְכַאוֹ' צ"ב טוֹבָא בּוֹזָה, מְדוּעַ הַרְבַּ מְבָרִיֶּסֶק זצ"ל לֹא רָצָה לְצוּוֹת אֶת בֵּיתוֹ מִלְּכַתְחִילָהּ בַּמְשַׁפֵּט אַחַד: 'הַבִּיאִי כוֹסוֹת תֵּה, וְאֲח"כ תְּשִׁימִי אֶת הַסוּכָר בְּכוֹסוֹת, וְאֲח"כ תַּעֲרַבְבִי אֶת הַסוּכָר', - וְהָרִי גַם אִילוֹ הוּא הִי' מְצוּוֹה אוֹתָהּ אֶת כֹּל זֶה בַּמְשַׁפֵּט אַחַד, לְכַאוֹ' הִיא הִיִּתָּה מְקַיֶּימַת בְּכָל הַתְּהַלִּיךְ שֶׁל הַכְּנַת כוֹסוֹת הַתֵּה אֶת מְצוּת כִּיבּוּד אֲבִי, וְאֲכ"כ מְדוּעַ הוֹצֵרֶךְ לְחַלֵּק אֶת הַדְּבָרִים לְשְׁלוֹשָׁה צִוּוּיִים נִפְרָדִים.

וַיֵּשׁ מְקוֹם לְבַאֵר בּוֹזָה שֶׁהַרְבַּ מְבָרִיֶּסֶק זצ"ל סָבַר, שֶׁאִילוֹ הוּא הִי' מְצוּוֹה אוֹתָהּ אֶת הַכֹּל בַּמְשַׁפֵּט אַחַד, אִזּוּ הִיא הִיִּתָּה מְקַיֶּימַת בּוֹזָה רַק מְצוּה אַחַת שֶׁל כִּיבּוּד אֲבִי, (וְהִיִּינוּ שְׁכָל הַתְּהַלִּיךְ שֶׁל הַכְּנַת הַתֵּה, הִי' נֶחֱשֵׁב כְּמַעֲשֵׂה מְצוּה אַחַד אַרְוֶן, שֶׁל מְצוּת כִּיבּוּד אֲבִי אַחַת). - וְמִשִּׁא"כ כַּאֲשֶׁר הוּא חִילֵּק אֶת הַדְּבָרִים לְגוֹ' צִוּוּיִים נִפְרָדִים, שֶׁבְּכַה"ג הוּא זִיכָּה אוֹתָהּ לְקִיִּים ג' מְצוּוֹת נִפְרָדוֹת שֶׁל כִּיבּוּד אֲבִי.

- ב -

וְהִנֵּה כְּתִיב בְּקָרָא בַּפְּרָשָׁה דִּדְיוֹן (שם): חֲמִשִּׁים לֵלֶאֱת תַּעֲשֶׂה בְּיָרִיעָה הָאֶחָת וְחֲמִשִּׁים לֵלֶאֱת תַּעֲשֶׂה בְּקִצָּה הַיָּרִיעָה אֲשֶׁר בַּמַּחְבֶּרֶת הַשְּׁנִיָּת מִקְבִּילַת הַלֵּלֶאֱת אִשָּׁה אֶל אַחֲתָהּ:

וּבִסְפֵר 'שִׁי לְתוֹרָה' (ר"ה וו"י"כ עמ' שנט) הוֹבָא, שֶׁהַגְּרָא"מ פִּינְשֵׁטִינן זצ"ל שָׁאֵל, דְּצ"ב מְדוּעַ הוֹצֵרֶכָה

לקיים את רצון האב, כיון שגדר החיוב הוא רק 'לקיים את דברו של האב', וכנ"ל.

ומעתה לפי"ז שוב צ"ב, מדוע הוצרך הרב מבריסק לחלק את הדברים לשלושה ציוויים נפרדים, והרי בכדי לזכות אותה בג' מצוות של כיבוד אב, די ה' בזה שיאמר לה מלכתחילה שהוא מבקש ממנה שלושה דברים וכנ"ל.

כיון שאם גדר החיוב במצות כיבוד אב הוא 'לקיים את דברו של האב', אי"כ יש לדון שגם כאשר האב מבקש ג' דברים במשפט אחד, יש כאן ג' מצוות של כיבוד אב, ואינו מתחשבים בזה שסוף סוף תכלית רצונו של האב הוא רק רצון אחד (שיהיו לו ולאורחו כוסות תה מוכנים לשתייה), ולמעשה ה' כאן רק קיום רצון אחד של האב, דאין נפ"מ בזה, כיון שגדר החיוב הוא 'לקיים את דברו של האב', ולמעשה ה' כאן קיום של ג' ציוויים של האב.

אכן יעוי' ב'אילת השחר' (פרשת ויחי שם) שהביא את דברי המהרי"ל דיסקין הנ"ל, שכאשר האב מבקש בדרך בקשה אזי אין ע"ז חיוב כיבוד אב, ורק כאשר האב מצווה בדרך ציווי יש ע"ז חיוב כיבוד אב, וכתב ע"ז שקשה לומר כך עיי"ש.

וכן יש שמבארים, שכל דברי המהרי"ל דיסקין הנ"ל הינם רק על כיבוד אב שלאחר מיתה, אך בכיבוד אב מחיים יתכן שגם המהרי"ל דיסקין מודה, שגדר המצוה הוא 'לקיים את רצונו של האב', ולכן יהי מחוייב בזה גם כאשר האב לא ציווהו ע"ז.

וא"כ לפי"ז שוב י"ל, דהרב מבריסק ה' מוכרח לחלק את הדברים לשלושה ציוויים נפרדים, בכדי לזכות אותה בג' מצוות של כיבוד אב, וכפי שביארנו לעיל.

ואמנם באמת י"ל לגבי המעשה עם הרב מבריסק, דאפי' אי נימא דבכדי לזכות אותה בג' מצוות של כיבוד אב, די ה' בזה שיאמר לה מלכתחילה שהוא מבקש ממנה שלושה דברים וכנ"ל, אך מ"מ אכתי י"ל דהעדף לבקש ממנה בג' ציוויים נפרדים, בכדי שיהי' לה שכר פסיעות ג' פעמים.

[והיינו, לפי הסוברים שיש שכר פסיעות על כל המצוות ואכמ"ל, - ומה שענה ההגרא"מ שך זצ"ל שרצה לזכות אותה בכיבוד אב, כוונתו הייתה על עצם זה שמטריח אותה לערוב לו את הסוכר ולא מעררב בעצמו, אך הסיבה לחלוקה של הגי'פ הייתה אולי משום השכר פסיעות].

ועוד י"ל דהעדף לבקש ממנה בג' ציוויים נפרדים, כיון שאז היא הייתה צריכה לכופ עצמה ג"פ בכדי לקיים את מצות כיבוד אב, ומשא"כ אילו ה' מצווה אותה במשפט אחד, שאז הייתה עוסקת כל הזמן בכיבוד אב ולא הייתה כופה עצמה ע"ז ג"פ, ואע"פ שלמעשה בין כך ובין כך ה' לה בזה קיום של ג' מצוות כיבוד אב, - וכמו שמצינו בצדקה שיש עניין גדול יותר לכופ עצמו כמה פעמים, מאשר לכופ עצמו פעם אחת, ודו"ק ואכמ"ל.

להזמנת שיעורים ודרשות: 052-7155442

קו 'מים זכים': 02-633-5850

המען לתגובות: יצחק זאב כגן
רח' נתיבות המשפט 81 מודיעין עילית
טל': 052-715-55442 (תא קולי)
פקס: 02-655-0973
דוא"ל: A0527155442@GMAIL.COM

ויש מקום לבאר בזה, דשאני קיום מצות כיבוד אב מקיים דיבורו של הקב"ה, כיון שהמצוה לקיים דבריו של הקב"ה, הינה בעצם קיום ציווי של ה', ולכן במקום שמצינו שהקב"ה כפל את דבריו, הרי שבכה"ג יש שכר על הקיום של כל דיבור ודיבור שלו.

ומשא"כ במצות כיבוד אב, ששם יש לדון שגדר המצוה הוא לקיים את רצונו של האב, - ולכן אם תכלית רצונו של האב הוא, שיהיו לו ולאורחו כוסות תה מוכנים לשתייה, לא יועיל מה שהאב יחלק את דבריו ויבקש במשפט אחד ג' דברים: 'תביאי כוסות תה, אח"כ תשימי את הסוכר בכוסות, ואח"כ תערבבי את הסוכר'.

כיון שלמעשה תכלית רצונו של האב הוא רק רצון אחד, שיהיו לו ולאורחו כוסות תה מוכנים לשתייה, וא"כ נמצא שבסוף התהליך של הכנת הכוסות יש כאן רק קיום אחד של רצונו של האב, ולכן יש בזה רק קיום מצוה אחת של כיבוד אב.

ולפי"ז יש לבאר, דלכן הרב מבריסק ה' מוכרח לחלק את הדברים לשלושה ציוויים נפרדים לגמרי, כיון שרצה לזכות אותה בג' מצוות של כיבוד אב, וזה לא ה' אפשרי אילו ה' מבקש ממנה את הכל במשפט אחד וכנ"ל.

[אך כאשר האב מחלק את הדברים לג' ציוויים נפרדים לגמרי, לא אכפת לן בזה שלמעשה יש לו רק תכלית אחת (שיהיו לו ולאורחו כוסות תה מוכנים לשתייה), כיון שלמעשה בכל שלב ביתו קיימה בדיוק את רצונו במה שביקש ממנה באותה הפעם, ולכן זכתה לקיים בכל פעם ופעם את מצות כיבוד אב, (וכמו שבגוונא שאב ביקש מבנו כוס תה וקערת סוכר, והבן הביא לו כוס תה וסוכר, אך האב הכניס בעצמו את הסוכר ועיררב בעצמו, דמ"מ הבן קיים בזה שפיר את מצות אביו, אע"פ שתכלית רצון האב מלכתחילה ה' לשתות לבסוף כוס תה מוכן לשתייה), ודו"ק בזה כי אכמ"ל].

אכן בעצם מה שכתבנו לדון, שגדר המצוה בכיבוד אב הוא 'לקיים את רצונו של האב' וכנ"ל, הדבר אינו פשוט כ"כ, - משום שהנה יל"ע מה הדין בגוונא שהבן יודע שרצון האב שהבן יעשה עבורו דבר פלוני, אך האב לא ביקש ממנו את זה בפירוש, האם ככה"ג הבן מחוייב ממצות כיבוד אב לקיים רצונו של אביו, או"ד דבכה"ג הבן אינו מחוייב לקיים רצונו של אביו כיון שהאב לא ציווהו ע"ז בפירוש, (ויש להעמיד את החקירה הנ"ל עכ"פ בדבר כבוד כזה שיעשה נחת רוח לאב, אך אינו כבוד וגדולה לאב בעצמותו, ואכמ"ל).

והנה בחידושי מהרי"ל דיסקין עה"ת (פרשת ויחי - מז, ט) מבואר לכאן, שבכה"ג שהאב לא ציווה את הבן שיעשה עבורו דבר מסוים, אזי הבן אינו מחוייב לכבדו בזה, ואע"פ שהבן יודע את רצונו של אביו בזה, (עיי"ש במש"כ שיוסף לא ה' מחוייב מצד כיבוד אב לקבור את יעקב בארץ כנען, ואע"פ שידע את רצונו של יעקב בזה, כיון שמ"מ יעקב לא ציווהו ע"ז, אלא אמר לו רק בדרך בקשה אם נא מצאתי חן בעיניך וכו', ורק מצד השבועה ה' חייב לקבורו בארץ כנען, עיי"ש).

ומעתה לדברי המהרי"ל דיסקין הנ"ל יש לדון, שגדר המצוה בכיבוד אב (בדבר כבוד כזה שרק עושה נחת רוח לאב, אך אינו כבוד וגדולה בעצמותו) אינו 'לקיים את רצונו של האב', אלא 'לקיים את דברו של האב', ולכן כל זמן שהאב לא ציווה ע"ז לבנו בפירוש, אכתי אין לבן חיוב